

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการสนับสนุนจากองค์กรที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน
ป้องกันควบคุมโรคติดต่อระหว่างสัตว์และคนของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข
ในเขตพื้นที่ชายแดนเขตสุขภาพที่ 10

Transformational leadership and organizational support affecting
the performance of health officers in zoonotic disease prevention
and control in border area of Health Region 10

กนกศักดิ์ รักษาสัตย์^{1*}, ศรีบุษย์ ศรีไชยจรูญพง², ชนะพล ศรีฤๅชา³, สุพัฒน์ อาสนะ⁴

Kanoksak Raksasat^{1*}, Sribud Srichaijaroonpong², Chanaphol Sriruecha³, Supat Assana⁴

¹สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 10 จังหวัดอุบลราชธานี, ²คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร, ³คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น,

⁴วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น

¹The Office of Disease Prevention and Control Region 10 Ubon Ratchathani, ²Faculty of Public Health, Kasetsart University Chalermpkrakiat Sakonkakhon Province Campus, ³Faculty of Public Health, Khon Kaen University, ⁴Sirindhorn College of Public Health Khon Kaen.

*Corresponding author; E-mail: j4jokku@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการสนับสนุนจากองค์กรที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคติดต่อระหว่างสัตว์และคนของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในเขตพื้นที่ชายแดนเขตสุขภาพที่ 10 ประชากรคือ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขผู้รับผิดชอบงานประสบการณ์ 1 ปีขึ้นไปในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาลทั่วไปและโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดชายแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้านเขตสุขภาพที่ 10 จำนวน 254 คน กลุ่มตัวอย่าง 194 คนได้จากสูตรคำนวณของ Cohen ดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิและสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามและสนทนากลุ่มจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 12 คน ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence: IOC) มีค่า 0.67-1.00 และค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาช (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.96 นำเสนอข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน

ผลการวิจัยพบว่า เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเขตสุขภาพที่ 10 มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.02 (SD. =0.34) การสนับสนุนจากองค์กรระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.21 (SD.=0.74) และการปฏิบัติงานตามมาตรฐานอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.71 (SD.=0.49) ปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา และปัจจัยการสนับสนุนจากองค์กร ด้านบุคลากรและด้านวิธีการบริหารจัดการ มีผลและสามารถร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติงานตามมาตรฐานงานป้องกันควบคุมโรคติดต่อระหว่างสัตว์และคนของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในเขตพื้นที่ชายแดนเขตสุขภาพที่ 10 ได้ร้อยละ 39.90 ($R^2=0.399$, $p\text{-value}<0.001$)

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, การสนับสนุนจากองค์กร, สุขภาพหนึ่งเดียว

Abstract

The continuously high rate of morbidity and mortality of zoonotic disease in humans who lives in border area of Health Region 10 Thailand and the health officers have obstacles to developed in accordance with international health regulations core capacities. This is a cross-sectional descriptive research aimed to study the transformational leadership and organizational supports affecting the performance of health officers in zoonotic disease prevention and control in border area of Health Region 10 Thailand. The samples were 194 health officers obtained from the calculation under Cohen formula and randomly selected by systematic and simple random sampling from the 254 population and key informants for qualitative data by focus group discussion. The index for item objective congruence (IOC) value for questionnaire was found 0.67–1.00 and The reliability tested with Cronbach's Alpha Coefficient was found at 0.96. Data were collected between May 10th–June 30th, 2020. Descriptive and inferential statistics were utilized. The level of statistical significant was set at 0.05.

Results revealed that the level of the transformational leadership was found at high level with mean of 4.02 (SD.=0.34), The organizational supports was found at moderate level with mean of 3.21 (SD.=0.74) The standard performance in zoonotic disease prevention and control was found at high level with mean 3.71 (SD.=0.49). The variable of transformational leadership in inspiration motivation and intellectual stimulation and variable of organizational supports in man and management support could predict the standard performance of the health officers in zoonotic disease prevention and control in border area of Health Region 10 at 39.90 percentage. ($R^2=0.399$, p-value < 0.001).

Keywords: Transformational Leadership, Organizational Supports, One Health

บทนำ

ศตวรรษที่ 21 เป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วโดยเฉพาะพื้นที่เสี่ยงสูงตามแนวชายแดนที่มีการเคลื่อนย้ายประชากรตลอดเวลา ย่อมส่งผลกระทบต่อการทำงานป้องกันควบคุมโรคติดต่อระหว่างสัตว์และคน ความมั่นคงด้านสุขภาพและการพัฒนาจังหวัดชายแดนให้ได้สมรรถนะตามกฎอนามัยระหว่างประเทศ กรมควบคุมโรคได้นำแนวคิดสุขภาพหนึ่งเดียวมาช่วยให้เกิดการบูรณาการทำงาน ภาวะผู้นำจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญเพราะเจ้าหน้าที่สาธารณสุขต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายที่หลากหลาย แนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership Theory) ของ Bass & Avolio (1994) เป็นภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพ มุ่งเน้นเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ เสริมสร้างพลังอำนาจคุณธรรมและกระตุ้นนำผู้อื่นไปสู่เป้าหมายที่ดีกว่า โดยสนใจประโยชน์ของผู้อื่นมากกว่าตนเอง มิติของการเปลี่ยนแปลงตามแนวคิดนี้ไม่ได้ใช้เฉพาะผู้บริหาร แต่เป็นแนวคิดที่ทุกคนสามารถกลายเป็นผู้นำได้และต้องเป็นผู้ริเริ่มให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) จากภายในสู่ภายนอก (โควิชัย, 2562) คุณลักษณะภายในของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่พึงประสงค์ ความคาดหวังของหน่วยงานและมาตรฐานสมรรถนะที่จำเป็นในการปฏิบัติราชการ ล้วนสอดคล้องกับแนวคิดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ Bass & Avolio ทั้งสิ้น ซึ่งมีการนำไปประยุกต์ใช้จริงในพื้นที่

หากทำการศึกษาในกลุ่มเจ้าหน้าที่สาธารณสุขผู้ปฏิบัติงานจะช่วยให้ค้นพบช่องว่างที่ควรแก้ไขปรับปรุงหรืออาจค้นพบจุดเด่นที่ควรส่งเสริมอย่างเหมาะสมตามบริบทของพื้นที่และช่วยเสริมให้การปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคติดต่อระหว่างสัตว์และคนให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล ซึ่งภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีองค์ประกอบพฤติกรรม 4 ประการหรือเรียกว่า “4 I’s” (Four I’s) คือ 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (Idealized Influence: II) 2) การสร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration Motivation: IM) 3) การกระตุ้นทางปัญญา (Intellectual Stimulation: IS) และ 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (Individualized Consideration: IC)

การดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคติดต่อระหว่างสัตว์และคนจะบรรลุประสิทธิผลได้นั้น นอกจากจะต้องมีปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงแล้ว การสนับสนุนจากองค์กรก็เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญ โดยต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจนร่วมกันและเข้าถึงทุกมิติของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขผู้ปฏิบัติงาน ตลอดจนให้ความสำคัญกับคุณภาพของทรัพยากร ความสม่ำเสมอและศักยภาพความสามารถในการดำเนินงานให้สอดคล้องตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ สำหรับการดำเนินงานในเขตพื้นที่ชายแดนเขตสุขภาพที่ 10 ต้องอาศัยการสนับสนุนจากสำนักงานป้องกันควบคุมโรค ซึ่งเป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่มีความสำคัญในการร่วมสนับสนุนการดำเนินงานในการป้องกันควบคุมโรคติดต่อระหว่างสัตว์และคนไปยังพื้นที่ ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ด้านบุคลากร (Man) 2) ด้านงบประมาณ (Money) 3) ด้านวัสดุอุปกรณ์ (Material) 4) ด้านวิธีการบริหารจัดการ (Management) (ทองหล่อ เดชไทย, 2545)

โรคติดต่อระหว่างสัตว์และคน สามารถแพร่เชื้อระหว่างสัตว์ไปยังคนได้โดยมีสัตว์เป็นพาหะนำโรค ประมาณร้อยละ 60.0 ของเชื้อที่ก่อโรคในมนุษย์เป็นโรคติดต่อระหว่างสัตว์และคน (องค์การอนามัยโลก, 2561) ประเทศไทยมีโรคติดต่อระหว่างสัตว์และคนที่สำคัญเช่น โรคพิษสุนัขบ้า เลปโตสไปโรซิส เป็นต้น และยังมีความเสี่ยงที่โรคติดต่อระหว่างสัตว์และคนอาจเข้ามาในประเทศผ่านการเดินทางหรือการค้าขาย (กรมควบคุมโรค, 2559) พื้นที่เขตสุขภาพที่ 10 มีโรคติดต่อระหว่างสัตว์และคนที่สำคัญได้แก่ โรคพิษสุนัขบ้า ปี 2558–2562 มีผู้ป่วยเสียชีวิตสะสมจำนวน 11 ราย ผู้ป่วยเสียชีวิตส่วนใหญ่อยู่จังหวัดชายแดน ส่วนสถานการณ์โรคในสัตว์ (กรมปศุสัตว์, 2562) พบสัตว์หัวบวสูงกว่าค่ามัธยฐาน 5 ปี ย้อนหลัง ประกอบกับกรมควบคุมโรคแจ้งเตือนให้เป็นพื้นที่เสี่ยงสูงที่ยังพบสัตว์มีเชื้อกระจายตัวมากกว่าร้อยละ 50.0 และความครอบคลุมการฉีดวัคซีนป้องกันโรคในสัตว์ต่ำกว่าร้อยละ 80.0 โรคเลปโตสไปโรซิส มีผู้ป่วยเสียชีวิตสะสมจำนวน 58 ราย และผู้ป่วยเสียชีวิตส่วนใหญ่อยู่จังหวัดชายแดนและมีอัตราป่วยสูงกว่าค่ามัธยฐาน 5 ปี (กรมควบคุมโรค, 2562) ซึ่งสูงที่สุดของประเทศ จากข้อมูลจะเห็นได้ว่าสถานการณ์ของโรคติดต่อระหว่างสัตว์และคนในเขตสุขภาพที่ 10 ยังพบผู้เสียชีวิตต่อเนื่องและมีอัตราป่วยสูงกว่าค่ามัธยฐานย้อนหลัง 5 ปีโดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่จังหวัดชายแดน ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2004 ทั่วโลกดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคติดต่อระหว่างสัตว์และคนภายใต้แนวคิด “สุขภาพหนึ่งเดียว (One Health)” ในปีพ.ศ. 2555 กรมควบคุมโรคนำแนวคิดนี้มาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานภายใต้แผนยุทธศาสตร์เตรียมความพร้อมป้องกันและแก้ไขปัญหาโรคติดต่ออุบัติใหม่แห่งชาติ พ.ศ. 2556-2559 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2560–2564 (อังคณา สมันสทวิชัย และคณะ, 2557) และดำเนินการตามแนวทางของกฎอนามัยระหว่างประเทศ (International Health Regulation; IHR) โดยใช้เกณฑ์การประเมินสมรรถนะหลักในการปฏิบัติตามกฎอนามัยระหว่างประเทศ (Joint External Evaluation of IHR Core Capacities; JEE) ในพื้นที่จังหวัดชายแดน 31 จังหวัดทั่วประเทศ เพื่อสนับสนุนการแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดสุขภาพชายแดนให้ได้สมรรถนะตามกฎอนามัยระหว่างประเทศ สำหรับสมรรถนะหลักด้านโรคติดต่อระหว่างสัตว์และคน มีจำนวน 7 ข้อ ได้แก่ 1) การจัดตั้งคณะทำงานตามแนวทางสุขภาพหนึ่งเดียว (One Health) 2) มีระบบเฝ้าระวังโรคติดต่อระหว่างสัตว์และคนที่มีการดำเนินการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่มีประสิทธิภาพ 3) มีแนวทางการดำเนินการป้องกันควบคุมโรคติดต่อระหว่างสัตว์

และคน 4) มีการให้ความรู้และสื่อสารความเสี่ยงให้กับประชาชนที่เกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อระหว่างสัตว์และคน 5) มีระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือกับประเทศเพื่อนบ้านเกี่ยวกับโรคติดต่อระหว่างสัตว์และคน 6) มีการสร้างความมีส่วนร่วมในการทำงานของเครือข่ายโดยเฉพาะกับท้องถิ่นชุมชนและสถานศึกษา และ 7) มีการพัฒนาบุคลากร (กรมควบคุมโรค, 2561)

เขตสุขภาพที่ 10 มีพื้นที่ 4 จังหวัดติดกับประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ อุบลราชธานี ศรีสะเกษ มุกดาหาร และอำนาจเจริญ มีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขผู้รับผิดชอบงานป้องกันควบคุมโรคติดต่อระหว่างสัตว์และคน รวมทั้งสิ้น 254 คน มีผลประเมินการดำเนินงานตามมาตรฐานด้านการป้องกันควบคุมโรคติดต่อระหว่างสัตว์และคน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559-2561 พบว่า 1) ประเด็นการส่งต่อข้อมูลระบบเฝ้าระวังโรคและการวิเคราะห์ข้อมูลระหว่างหน่วยงานอาจยังไม่ครบถ้วนและไม่ต่อเนื่องเท่าที่ควร เช่น ผู้มารับบริการวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าระหว่างโรงพยาบาลกรณีผู้ป่วยจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามารับรักษาในไทยที่ระบบการส่งต่อข้อมูลผู้ป่วยกลับไปยังประเทศต้นทางยังไม่มีแนวทางชัดเจน ส่งผลให้การดูแลรักษาและควบคุมโรคขาดความต่อเนื่อง เป็นต้น 2) ประเด็นการสอบสวนควบคุมโรคร่วมกันกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายอาจยังไม่ครบถ้วนและครอบคลุมทุกแห่ง 3) ประเด็นช่องทางการสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลพบว่ามีข้อจำกัดทำให้เพิ่มภาระงานและไม่สะดวกรวดเร็ว เป็นต้น 4) ประเด็นด้านบุคลากร เช่น บุคลากรไม่เพียงพอ การเปลี่ยนผู้รับผิดชอบงานบ่งชี้ให้ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน เป็นต้น (สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 10 จังหวัดอุบลราชธานี, 2561)

จากความเป็นมาและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการสนับสนุนจากองค์กรที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคติดต่อระหว่างสัตว์และคนของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในเขตพื้นที่ชายแดนเขตสุขภาพที่ 10 ซึ่งข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาจะเป็นประโยชน์ให้กับบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการวางแผนและสนับสนุนการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคติดต่อระหว่างสัตว์และคนในพื้นที่ชายแดนของเขตสุขภาพที่ 10 ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการสนับสนุนจากองค์กรที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคติดต่อระหว่างสัตว์และคนของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในเขตพื้นที่ชายแดนเขตสุขภาพที่ 10



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-Sectional Descriptive Study) ประชากร คือ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขผู้รับผิดชอบงานป้องกันควบคุมโรคติดต่อระหว่างสัตว์และคนที่มีประสบการณ์ตั้งแต่ 1 ปี ขึ้นไปในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาลทั่วไปและโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดที่มีชายแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้านของเขตสุขภาพที่ 10 ทุกตำแหน่ง จำนวน 254 คน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 194 คน ได้จากสูตรคำนวณของ Cohen (1988) และการสนทนากลุ่มจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 คน ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิโดยแบ่งเจ้าหน้าที่สาธารณสุขแต่ละจังหวัดแล้วหาสัดส่วนขนาดตัวอย่างต่อกลุ่มประชากรและใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย บุคคลที่ร่วมการสนทนากลุ่มคัดเลือกจากเจ้าหน้าที่ที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามมาตรฐาน

การปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคติดต่อระหว่างสัตว์และคนได้ดีที่สุด (Key Informants) จากจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีชายแดนติดกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและราชอาณาจักรกัมพูชา โดยเลือกตัวแทนตามกลุ่มอำเภอ (Zone) มาเป็นผู้ให้ข้อมูล เมื่อได้ข้อมูลกระจ่างชัดหรือซ้ำกันและไม่มีข้อสรุปเพิ่มจึงยุติการสนทนากลุ่ม (ศิริพร จีรวัดน์กุล, 2546)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสอบถามและแนวทางการสนทนากลุ่ม ความตรงตามเชิงเนื้อหา (Content Validity) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence: IOC) ระหว่าง 0.67-1.00 และสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาช (Cronbach's Alpha Coefficient) มีค่าเท่ากับ 0.96 โครงการผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2563 ลำดับที่ 4.3.02 : 12/2563 เลขที่ HE632098 เก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 10 พฤษภาคม-30 มิถุนายน 2563

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (IQR) เพื่ออธิบายคุณลักษณะส่วนบุคคล ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ระดับการสนับสนุนจากองค์กรและระดับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคติดต่อระหว่างสัตว์และคนของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในเขตพื้นที่ชายแดนเขตสุขภาพที่ 10 และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ สถิติการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Linear Regression Analysis) เพื่อหาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการสนับสนุนจากองค์กรที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคติดต่อระหว่างสัตว์และคนของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในเขตพื้นที่ชายแดนเขตสุขภาพที่ 10 โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

4. กรอบแนวคิดในการวิจัย ได้จากการทบทวนวรรณกรรมแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยได้นำแนวคิดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ Bass & Avolio (1994) และการสนับสนุนจากองค์กรของ ทองหล่อ เดชไทย (2545) เป็นตัวแปรต้น และแนวทางสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานตามกฎอนามัยระหว่างประเทศ ประเด็นการป้องกันการเกิดและการแพร่ระบาดของโรคติดต่อระหว่างสัตว์และคนของกรมควบคุมโรค มาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคติดต่อระหว่างสัตว์และคนของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในเขตพื้นที่ชายแดนเขตสุขภาพที่ 10 (กรมควบคุมโรค, 2561) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ผลการวิจัย

1. **คุณลักษณะส่วนบุคคล** พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 54.60 อายุเฉลี่ย 40.25 ปี (SD.=10.20) มีสถานภาพสมรสคู่ ร้อยละ 58.80 การศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ร้อยละ 67.00 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 32,448.07 บาท (SD.=15,069.45) บทบาทเป็นผู้ปฏิบัติงาน ร้อยละ 50.00 ตำแหน่งนักวิชาการสาธารณสุข ร้อยละ 61.20 มีพื้นที่ชายแดนติดกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ร้อยละ 53.60 ระยะเวลาการปฏิบัติงานด้านการป้องกันควบคุมโรคติดต่อระหว่างสัตว์และคน น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ปี ร้อยละ 74.20 มัธยฐาน 6 ปี (IQR=3-12) เคยได้รับการฝึกอบรมด้านการป้องกันควบคุมโรคติดต่อระหว่างสัตว์และคนในรอบ 2 ปี ร้อยละ 73.70 เคยฝึกอบรม 1 ครั้ง ร้อยละ 48.90

2. **ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มตัวอย่าง** พบว่า ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ย 4.02 (SD.=0.34) รายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผล ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ผู้รับผิดชอบงานป้องกันควบคุมโรคติดต่อระหว่างสัตว์และคนในเขตพื้นที่ชายแดนเขตสุขภาพที่ 10 (n = 194)

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง	Mean	SD.	การแปลผล
1. การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	4.11	0.40	มาก
2. การสร้างแรงบันดาลใจ	3.98	0.45	มาก
3. การกระตุ้นทางปัญญา	3.89	0.46	มาก
4. การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	4.10	0.42	มาก
ภาพรวม	4.02	0.34	มาก

3. ระดับการสนับสนุนจากองค์กรของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีระดับการสนับสนุนจากองค์กรอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ค่าเฉลี่ย 3.21 (SD.=0.74) รายละเอียดตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผล ระดับการสนับสนุนจากองค์กรในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขผู้รับผิดชอบงานป้องกันควบคุมโรคติดต่อระหว่างสัตว์และคน ในเขตพื้นที่ชายแดนเขตสุขภาพที่ 10 (n = 194)

การสนับสนุนจากองค์กร	Mean	SD.	การแปลผล
1. ด้านบุคลากร	3.14	0.75	ปานกลาง
2. ด้านงบประมาณ	3.08	0.84	ปานกลาง
3. ด้านวัสดุอุปกรณ์	3.27	0.79	ปานกลาง
4. ด้านวิธีการบริหารจัดการ	3.33	0.80	ปานกลาง
ภาพรวม	3.21	0.74	ปานกลาง

4 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการสนับสนุนจากองค์กรที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคติดต่อระหว่างสัตว์และคนของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา การสนับสนุนจากองค์กรด้านบุคลากรและด้านวิธีการบริหารจัดการ มีอิทธิพลและสามารถร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติงานตามมาตรฐานงานป้องกันควบคุมโรคติดต่อระหว่างสัตว์และคนของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในเขตพื้นที่ชายแดนเขตสุขภาพที่ 10 ได้ร้อยละ 39.90 ($R^2 = 0.399$, $p\text{-value} < 0.001$) รายละเอียดตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนของการปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคติดต่อระหว่างสัตว์และคนของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในเขตพื้นที่ชายแดนเขตสุขภาพที่ 10

ตัวแปร	B	SE	Std.B	p-value	R ²	R ² _{adj}	R ² Change
1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการสร้างแรงบันดาลใจ	0.306	0.077	0.277	<0.001	0.214	0.210	-
2. การสนับสนุนจากองค์กรด้านวิธีการบริหารจัดการ	0.132	0.057	0.215	0.021	0.357	0.350	0.143
3. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการกระตุ้นทางปัญญา	0.224	0.074	0.210	0.003	0.384	0.375	0.027

ตัวแปร	B	SE	Std.B	p-value	R ²	R ² _{adj}	R ² Change
4. การสนับสนุนจากองค์การ ด้านบุคลากร	0.133	0.061	0.202	0.031	0.399	0.387	0.015

ค่าคงที่ = 0.762, F = 31.414, p-value < 0.001, R = 0.632, R² = 0.399, R²_{adj} = 0.387

สรุปผลการวิจัย

สรุปข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษา พบว่า

1. ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง อยู่ในระดับมากทุกด้านโดยด้านที่มากที่สุดคือ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ค่าเฉลี่ย 4.11 (S.D.=0.40) ด้านที่น้อยที่สุดคือ การกระตุ้นทางปัญญา ค่าเฉลี่ย 3.89 (S.D.=0.46)
2. ระดับการสนับสนุนจากองค์การของสำนักงานป้องกันควบคุมโรคระดับเขต อยู่ในระดับปานกลางทุกด้านโดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ วิธีการบริหารจัดการ ค่าเฉลี่ย 3.33 (S.D.=0.80) ด้านที่น้อยที่สุดคือ งบประมาณ ค่าเฉลี่ย 3.08 (S.D.=0.84)
3. ปัจจัยมีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคติดต่อระหว่างสัตว์และคนของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในเขตพื้นที่ชายแดนเขตสุขภาพที่ 10 พบว่า ปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการสร้างแรงบันดาลใจ (p-value<0.001) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา (p-value=0.003) การสนับสนุนจากองค์การด้านบุคลากร (p-value=0.031) และด้านวิธีการบริหารจัดการ (p-value=0.021) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลและสามารถร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติงานตามมาตรฐานงานป้องกันควบคุมโรคติดต่อระหว่างสัตว์และคนของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในเขตพื้นที่ชายแดนเขตสุขภาพที่ 10 ได้ร้อยละ 39.90 (R²=0.399, p-value<0.001)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการสนับสนุนจากองค์การที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคติดต่อระหว่างสัตว์และคนของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในเขตพื้นที่ชายแดนเขตสุขภาพที่ 10 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างมีระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ เนื่องจากเขตสุขภาพที่ 10 เป็นพื้นที่เสี่ยงสูงต่อการเกิดการระบาดของโรคติดต่อระหว่างสัตว์และคน เจ้าหน้าที่ต้องเผชิญปัญหาโรคและภัยสุขภาพทั้งภายในและระหว่างประเทศ ที่มีการเคลื่อนย้ายของประชากรตลอดเวลา รวมถึงต้องดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายของจังหวัดสุขภาพชายแดนตามตัวชี้วัดกฎอนามัยระหว่างประเทศ จึงต้องมีคุณลักษณะภายในตัวบุคคลเพื่อเปลี่ยนแปลงกระบวนการทัศนจากภายในสู่ภายนอก เสริมสร้างพลังให้สามารถฟันฝ่าทุกปัญหาอุปสรรคแม้ในภาวะยากลำบาก ซึ่งเป็นจุดเด่นที่ควรธำรงรักษาไว้ เพราะเป็นคุณลักษณะที่อุทิศตนเพื่อการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย มีวิสัยทัศน์ ควบคุมอารมณ์ได้ในยามวิกฤติ มีศีลธรรม จริยธรรม ถึงแม้จะไม่มีทรัพยากรพร้อมทุกด้านแต่สามารถปฏิบัติงานให้เป็นไปตามมาตรฐานเพื่อการแก้ไขปัญหาโรคติดต่อระหว่างสัตว์และคน ซึ่ง Bass & Avolio (1994) กล่าวว่าไว้ว่า การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์เป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่มีความสำคัญที่จะทำให้บุคคลกลายเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่แท้จริงและยังช่วยยกระดับการทำงานตามความคาดหวังของหน่วยงานสาธารณสุขอีกด้วย (ชนะพล ศรีฤๅชา, 2560)
2. ภาพรวมการสนับสนุนจากองค์การอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากการสนับสนุนของสำนักงานป้องกันควบคุมโรคระดับเขตจะดำเนินการผ่านระดับจังหวัดก่อนแล้วจึงส่งไปยังระดับอำเภอ ซึ่งการสนับสนุนที่ผ่านมาจะมุ่งเน้นไปยังพื้นที่ที่มีความเสี่ยงหรือระบาดซ้ำซากและเกิดภาวะฉุกเฉินทางด้านสาธารณสุขแล้วมีการร้องขอรับการสนับสนุนเข้ามาโดยตรง ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวอาจมีไม่มากนัก แต่ก็มีความสำคัญต่อระบบการป้องกันควบคุมโรค จึงทำให้ระดับการรับรู้

ต่อการสนับสนุนจากองค์การอยู่ในระดับปานกลาง อย่างไรก็ตามงานควบคุมโรคจะประสบความสำเร็จได้นั้น ต้องมีสิ่งมาสนับสนุนการดำเนินงานให้ครบถ้วนรอบด้าน ทั้งบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการบริหารจัดการ (สมคิด บางโม, 2553) เพื่อที่จะสร้างความเชื่อมั่นในระบบและประสิทธิผลของการควบคุมโรคติดต่อระหว่างสัตว์และคนให้เกิดขึ้นและเป็นไปตามมาตรฐานสากลที่กำหนดไว้ จึงควรมีแผนในการสนับสนุนพื้นที่ให้ครอบคลุมทุกมิติและต่อเนื่อง เช่น แผนสนับสนุนงบประมาณให้ครอบคลุมทุกหมวดค่าใช้จ่าย โดยเฉพาะการออกพื้นที่ป้องกันควบคุมโรคและการส่งตัวอย่างตรวจทางห้องปฏิบัติการ เป็นต้น

3. ปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการสร้างแรงบันดาลใจและด้านการกระตุ้นทางปัญญา และปัจจัยการสนับสนุนจากองค์การ ด้านบุคลากรและด้านวิธีการบริหารจัดการ มีผลและสามารถร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติงานตามมาตรฐานงานป้องกันควบคุมโรคติดต่อระหว่างสัตว์และคนของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในเขตพื้นที่ชายแดนเขตสุขภาพที่ 10 ซึ่งอธิบายได้ว่า ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ คือ พฤติกรรมการแสดงออกในการสร้างพลังบวกในการทำงานหรือสื่อสารเพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้ปฏิบัติงานได้อย่างราบรื่นเต็มประสิทธิภาพ โดย Bass & Avolio (1994) กล่าวว่า ต้องสร้างพลังบวกให้กับตนเองและสร้างขวัญกำลังใจให้ทีมงาน เพื่อการขับเคลื่อนงานให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น เป็นสมรรถนะด้านการใส่ใจและพัฒนาผู้อื่น ส่งเสริม ปรับปรุงและพัฒนาให้ผู้อื่นมีศักยภาพ ทั้งทางปัญญา ร่างกาย จิตใจ ซึ่งเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในพื้นที่ชายแดนบางครั้งมีภาระงานที่หนักต่อเนื่องเป็นเวลานาน ปัญหาสาธารณสุขชายแดนมีความเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน ซึ่งการดำเนินงานโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเพียงลำพัง ย่อมไม่ประสบความสำเร็จ ต้องประสานงานความร่วมมือ ตลอดจนการอยู่ในพื้นที่ห่างไกล ทรัพยากรไม่เพียงพอ จึงต้องการแรงกระตุ้นสนับสนุนทางด้านจิตใจจากผู้ปฏิบัติงานทุกระดับ ต้องการได้รับการยอมรับความเข้าใจ (ศิวพร เสลาหลัก และ วิโรจน์ เกษฎาลักษณ์, 2559) โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงเกิดการแพร่ระบาดของโรคติดต่อระหว่างสัตว์และคน เพื่อขับเคลื่อนงานให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นต่อไปได้ สำหรับด้านการกระตุ้นทางปัญญา เป็นคุณลักษณะที่มองทุกปัญหาอย่างมีทางเลือกเสมอ มีมุมมองว่าเป็นงานที่ท้าทายและเป็นโอกาสที่ดีที่จะได้แก้ไขปัญหาร่วมกัน ซึ่งเป็นด้านที่ยังพบปัญหาในพื้นที่ เช่น ขาดนวัตกรรมในการดำเนินงาน หลักสูตรฝึกอบรมไม่ครอบคลุมทุกระดับ เจ้าหน้าที่บางส่วนขาดความเชี่ยวชาญ เป็นต้น จึงควรส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมในพื้นที่มากขึ้น จัดฝึกอบรมพัฒนาภาวะผู้นำให้ครอบคลุมทุกระดับอย่างสม่ำเสมอ จัดเวทีแลกเปลี่ยนด้านวิชาการหรืออบรมความรู้เจ้าหน้าที่ทุกปี

สำหรับการสนับสนุนจากองค์การด้านบุคลากรและด้านวิธีการบริหารจัดการ ที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงาน อธิบายได้ว่า การบริหารจัดการทรัพยากรต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น Wehrich & Koontz (1993) กล่าวว่า ควรประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กร การจัดคนเข้าทำงาน การอำนวยความสะดวก ภาวะผู้นำ และการควบคุมกำกับ ซึ่งที่ผ่านมาสำนักงานป้องกันควบคุมโรคระดับเขตมีการสนับสนุนด้านบุคลากรในรูปแบบฝึกอบรมพัฒนา ศักยภาพของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเป็นประจำ แต่อาจยังไม่ทั่วถึงเพียงพอ ไม่ครอบคลุมทุกระดับและมีข้อจำกัดด้านกฎหมายระหว่างประเทศ ขาดการบูรณาการกัน ตลอดจนมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน จึงควรเพิ่มการพัฒนาศักยภาพการทำงานให้ครอบคลุมทั่วถึงทุกระดับอย่างสม่ำเสมอ เช่น กำหนดเป็นตัวชี้วัดระดับบุคคลให้เข้ารับการอบรมทุกปี ใช้นวัตกรรมในการประชุมแลกเปลี่ยนข้อมูลอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ปรับปรุงโครงสร้างองค์กรให้เหมาะสมต่อการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับบริบทเฉพาะในพื้นที่ ปรับปรุงหลักเกณฑ์ในการระดมเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในสถานการณ์ฉุกเฉิน เป็นต้น สำหรับการสนับสนุนด้านการบริหารจัดการ ในภาพรวมสำนักงานป้องกันควบคุมโรคระดับเขตใช้รูปแบบสนับสนุนผ่านการออกนิเทศติดตาม ควบคุมกำกับมาตรฐานในการปฏิบัติงานของพื้นที่ แต่ยังคงพบปัญหาด้านการขาดแนวทางการประสานงานหน่วยงานภายในท้องถิ่นที่ยังไม่มีรูปแบบชัดเจน ขาดการบูรณาการ ระบบรายงานฐานข้อมูลมีหลายช่องทางทำให้เพิ่มภาระงาน และการวางแผนวิเคราะห์ปัญหาร่วมกับพื้นที่ซึ่งไม่ครอบคลุมทุกประเด็น จึงควรจัดเวทีให้มีการบูรณาการร่วมกับแผนงานของคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอที่มีนายอำเภอเป็นประธาน เชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลการรายงานต่างๆให้เป็นฐานเดียวไม่แยกส่วน วางแผนงานร่วมกับผู้มี

ส่วนได้เสียในระดับชุมชน ติดตามนิเทศงานเป็นประจำ เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนนำทรัพยากรต่างๆ มาใช้ในการดำเนินงานให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ (พรพิมล จิตธรรมมา และชนะพล ศรีฤๅชา, 2558)

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบการศึกษาไปข้างหน้าเชิงพรรณนา (Prospective descriptive study) และควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของเจ้าพนักงานควบคุมโรคติดต่อระดับอำเภอในพื้นที่ชายแดน เพื่อส่งเสริมการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคติดต่ออื่นๆ ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ นายแพทย์กฤษฎา มโหทาน นายแพทย์ทรงคุณวุฒิ กรมควบคุมโรค ผศ.ดร.ปิยะพงษ์ ชุมศรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย และนายพิจารณ์ บุตราช สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 10 จังหวัดอุบลราชธานี ที่กรุณาตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมถึงเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจากจังหวัดนครพนม เขตสุขภาพที่ 8 พื้นที่ Try out เครื่องมือ และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในเขตพื้นที่ชายแดนเขตสุขภาพที่ 10 ทุกท่าน ที่ได้อนุเคราะห์ข้อมูลอันมีค่าต่อการพัฒนางานโรคติดต่อระหว่างสัตว์และคน ทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมโรค. (2559). *แผนยุทธศาสตร์เตรียมความพร้อมป้องกันและแก้ไขปัญหาโรคติดต่ออุบัติใหม่แห่งชาติ พ.ศ.2560-2564*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.
- กรมควบคุมโรค. (2561). *กิจกรรม 19 ประเด็นตาม IHR-JEE ระดับจังหวัดปีงบประมาณ 2561 (ตัวชี้วัดตามพระราชบัญญัติงบประมาณประจำปีงบประมาณ 2561)*. กรุงเทพฯ: กรมควบคุมโรค.
- กรมควบคุมโรค. (2562). *แผนปฏิบัติการเชิงยุทธศาสตร์ ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2560-2564) กรมควบคุมโรค ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2562*. กรุงเทพฯ: กรมควบคุมโรค.
- กรมปศุสัตว์. (2562). *ระบบสารสนเทศเพื่อการเฝ้าระวังโรคพิษสุนัขบ้า Thai Rabies Net*. ค้นเมื่อ 3 ตุลาคม 2562, จาก <http://www.thairabies.net>.
- โควี, เอส อาร์. (2562). *7 อุปนิสัยสำหรับผู้ทรงประสิทธิผลยิ่ง*. (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพฯ: ดีเอ็มจี.
- ชนะพล ศรีฤๅชา. (2560). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์*. ขอนแก่น: คลังน่านวิทยา.
- ทองหล่อ เดชไทย. (2545). *หลักการบริหารงานสาธารณสุข*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สามเจริญพาณิชย์.
- พรพิมล จิตธรรมมา และชนะพล ศรีฤๅชา. (2558). การสนับสนุนจากองค์การที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามมาตรฐานของ ทีมเฝ้าระวังสอบสวนเคลื่อนที่เร็วระดับอำเภอ จังหวัดอุดรธานี. *วารสารสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 6 จังหวัดขอนแก่น*, 22(1), 9-20.
- ศิริพร จิรวินกุล. (2546). *การวิจัยเชิงคุณภาพในวิชาชีพการพยาบาล*. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น: โรงพิมพ์ศิริภัณฑ์ออฟเซต.
- ศิวพร เสลาหลัก และวีโรจน์ เจริญลักษณ์. (2559). การรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและความคิดสร้างสรรค์ที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานเชิงนวัตกรรมของพนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสังกัดสำนักงานจังหวัดราชบุรี. *วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 9(2), 89-102.
- สมคิด บางโม. (2553). *องค์การและการจัดการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: วิทยพัฒน์.

- สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 10 จังหวัดอุบลราชธานี. (2561). *สรุปการประเมินการดำเนินงานตามแนวทาง IHR 2005 ของจังหวัดชายแดนที่เป็นเป้าหมาย. อุบลราชธานี: สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 10 จังหวัดอุบลราชธานี.*
- องค์การอนามัยโลก. (2561). *การประเมินผลสมรรถนะหลักในการปฏิบัติตามกฎอนามัยระหว่างประเทศของประเทศไทย: (รายงานผลการประเมิน 26-30 มิถุนายน 2560).* กรุงเทพฯ: องค์การอนามัยโลก.
- อังคณา สมันสทธิชัย, วลัยพร พชรนฤมล, โสภณ เอี่ยมศิริถาวร, วันทนีย์ กัลล์ประวิทย์, ปานเทพ รัตนากร และวิโรจน์ ตั้งเจริญเสถียร. (2557). วิวัฒนาการของความร่วมมือภายใต้แนวคิดสุขภาพหนึ่งเดียวในประเทศไทย. *วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข, 8(3), 292-305.*
- Bass, B.M. & Avolio, B.J. (1994). *Improving organizational effectiveness through transformational leadership.* California: Sage Publications.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences.* (2nd ed). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Wehrich, H. & Koontz, H. (1993). *Management: A global perspective.* (10th ed). New York: McGraw-Hill.